

PIRMAS LAIŠKAS

Poniai Seivil, Anglija

17.. m. gruodžio 11 d., Peterburgas

Tave tikrai nuramins žinia, kad bent iš pradžių mūsų ekspedicijai nenutiko nieko baisaus, nors, blogos nuojautos kamuojama, žiūrėjai į ją su didele baime. Atvykau čia vakar. Pirmasis mano rūpestis, be abejo, yra įtikinti Tave, mylima sese, kad man negresia joks pavojus ir kad vis tvirčiau imu tikėti savo sumanymo sėkme.

Nuo Londono jau esu nukeliavęs toli į šiaurę. Vaikštinėdamas Peterburgo gatvėmis jaučiu, kaip speiguotas šiaurės vėjas glosto man skruostus, ir tai teikia jėgų ir užlieja krūtinę džiaugsmu. Ar supranti tą jausmą? Tasai vėjas, atskriejęs čia iš kraštų, į kuriuos susiruošiau keliauti, leidžia pajusti ledo dykumų klimatą. Įpūsti to geidžiamo vėjo gūσιο, mano karšti troškimai įsidega vis smarkiau, įgauna gyvybės ir tikrumo. Veltui sau tvirtinu, kad ašigalis yra speigo ir tyrų lopšys – mano vaizduotėje jis visuomet iškyla kaip nuostabus, kupinas žavesio kraštas. Saulė ten niekad nenusileidžia, jos didelis diskas tik vos vos paliečia horizonto liniją, skleisdamas slopią, bet negėstančią šviesą. Ar gali būti pasaulyje kas nuostabesnio, Margareta? Be to – nes, matai, mylima sese, nenorėčiau netikėti jūreiviais, nuplaukusiais ten prieš mane, – sniegas ir šaltis tos šalies nepasiekia. Įveikę neramius vandenį, galime priplaukti pasakišką žemyną, grožiu ir puikumu lenkiantį visus kraštus, kurie iki šiol yra atrasti mūsų tankiai apgyventame žemės rutulyje. To žemyno charakteris ir visa tai, kas ten yra, gali būti negirdėti ir neprilygstami, juk neabejotinai tokie yra dangaus kūnų fenomenai toje dar neatrastoje paslaptingoje žemėje. Ko tik žmogus nesitiki pamatyti tame amžinos šviesos krašte! Gal atrasiu stebuklingą jėgą, pasukančią kompasą rodyklę, gal, tyrinėdamas dangaus kūnus, kuriems tereikia vos vienos ekspedicijos, kad parodytų, jog jų tariaimi nesutapimai, skirtingumai yra logiška, apgalvota, per amžių amžius galiojanti tvarka, nustatysiu dar daug kitų dalykų. Galėsiu pasotinti savo kupiną įkarščio smalsumą žiūrėdamas į pasaulio kraštą, niekad iki tol nelankytą, ir ką gali žinoti, gal man skirta išlipti į žemę, kur dar nebuvo žengusi žmogaus koja. Tie dalykai mane taip baisiai vilioja, kad nugali visas pavojų ir mirties baimes, skatina greičiau pradėti sunkią kelionę su tuo pačiu džiaugsmu, kurio apimtas berniūkštis nustumia vandenin valtį, su žaidimų draugais susiruošęs į pažintinę ekspediciją gimtosios upės aukštupiu. O pagaliau jeigu visos tos prielaidos ir būtų neteisingos, vis tiek negali dvejoti ar neigti to neabejotinai gero darbo, kuriuo apdovanosiu žmoniją iki pačios paskutinės kartos, jei netoli ašigalio atrasiu kelią į kraštus, kuriuos dabar tegalima pasiekti tik po ilgų mėnesių sunkios kelionės, arba jei įminsiu žemės magneto paslaptį, ką, jei tik tai apskritai įmanoma, galima padaryti tik tokioje ekspedicijoje, į kokią išsiruošiau.

Šie apmąstymai pakurstė pakilimą, kurio kupinas pradėjau rašyti, ir dabar jaučiu, koks didžiulis įkarštis degina man širdį ir stačiai skraidina į dangų. Nes niekas taip nenuramina proto kaip aiškus tikslas – geriausia dirva sielos ir niekuo neužtemdyto intelekto darbui. Toji ekspedicija buvo mylimiausia mano svajonė nuo vaikystės laikų. Su jaunystės įkarščiu skaitydavau ataskaitas visokių ekspedicijų, kurios buvo sumaniusios pasiekti šiaurines Ramiojo vandenyno žemes, plaukdamos per ašigalį skalaujančius vandenį. Veikiausiai prisimeni, kad mūsų brangaus dėdės Tomo biblioteką sudarė vien geografinių atradimų istorijos. Mano išsilavinimu niekas pernelyg nesirūpino, užtat aistringai pamėgau skaityti. Dieną ir naktį studijavau tuos tomus, ir kuo daugiau skaičiau, tuo labiau mano širdy augo gailės, kurį pajutau dar mažas berniukas būdamas, kai sužinojau, jog mūsų tėvas, gulėdamas mirties patale, iškilmingai prisaikdino dėdę, kad niekad manęs neišleistų į jūrą, neleistų tapti jūreiviu.

Tuomet tas vizijas išsklaidė nauji jausmai ir mintys. Radau jų poetų kūryboje, kurių įkvėptos eilės užbūrė mano sielą ir pakylėjo ją į dangų. Pats ėmiau rašyti eiles ir ištisus metus gyvenau rojuje, kurį susikūriau. Svajojau ir tikėjau, kad ir aš gausiu vietą šventykloje, kurioje buvo pašventinti Homero ir Šekspyro vardai. Puikiai žinai, kokia tai buvo klaida ir kaip sunkiai išgyvenau tą kartų nusivylimą. Tačiau kaip tik tuo metu paveldėjau pusbrolio turtą, ir mano mintys grįžo į senas vėžes.

Šešeri metai praėjo nuo tada, kai apsisprendžiau dėl šios kelionės. Niekuomet nepamiršiu tos valandėlės, kai užsibrėžiau šį didį tikslą. Pradžioje ėmiau grūdinti savo kūną, kad atlaikyčiau visus sunkumus. Keletą sykių plaukiau į Šiaurės jūrą su banginių medžiotojais. Savo noru kenčiau šaltį, alkį, troškulį ir miego trūkumą. Dažnai per dieną dirbdavau kur kas sunkiau nei paprasti jūreiviai, o naktį paskirdavau matematikos studijoms, medicinos teorijai ar tiems gamtos mokslams, iš kurių ieškantis nuotykių jūreivis gali turėti daugiausiai praktinės naudos. Tikra teisybė, dukart parsisamdžiau į Grenlandijos banginių medžiotojų laivą kapitono padėjėju ir abu kartus egzaminą išlaikiau garbingai. Turiu prisipažinti, kad truputį didžiavausi, kai kapitonas pasiūlė man pirmojo karininko pareigas ir kuo rimčiausiai įkalbinėjo ir prašė, kad tik pasilikčiau – taip labai jis vertino mano darbą.

Ar vis dar, brangioji Margareta, manai, kad nesu nusipelnęs atlikti kokį nors didelį darbą? Mano gyvenimas galėtų būti kupinas patogumų ir komforto, tačiau garbę aš iškėliau aukščiau už visas prašmatnybes, kuriomis turtas galėtų mane sugundyti. Ak, kad pasigirstų nors vienas balsas, kuris man pritartų ir paskatintų veikti! Mano drąsa ir pasiryžimas yra tvirti kaip uola, tačiau viltis dažnai užpuola abejonės, dažnai jaučiuosi prislėgtas. Netrukus iškeliausiu į ilgą ir sunkų žygį, ir visa tai, ką ten teks patirti, pareikalaus iš manęs didžiulės narsos: privalėsiu kelti ne tik kitų žmonių dvasią, bet ir savo paties, jei apleis išvermė.

Kalbant apie kelionę per Rusiją, tai dabartinis metų laikas yra tam labiausiai tinkamas. Žmonės greitai šliuožia per sniegą rogėmis, tai labai malonus keliavimo būdas ir, mano

manymu, šitaip kur kas smagiau, nei važiuoti mūsų angliškuoju pašto diližanu. Šaltis nekamuoja taip labai, jei susisupi į kailinius – drabužį, kurį jau įsigijau. Juk reikia žinoti, kad yra didelis skirtumas, ar vaikštinėti po dieną, ar nejudėdamas sėdi rogėse; kai ilgesnį laiką išbūni be judesio, iš tikro kraujas sustingsta gyslose. O aš neturiu nė mažiausio noro prarasti gyvybę pašto kelyje tarp Peterburgo ir Archangelsko.

Tiesą sakant, į Archangelską išvažiuosiu po kokių dviejų trijų savaitių. Manau ten išsinuomoti laivą, o tai nebus sunku, jei sumokėsi savininkui draudimą. Dar pasisamdysiu tiek jūreivių, kiek man atrodys reikalinga, ieškodamas tokių, kurie yra įgudę plaukioti banginių medžiotojų laivuose. Išplaukti planuoju tik po kelių mėnesių, biržely. O kada grįšiu? Jei man pasiseks, prabėgs daug daug mėnesių, o gal ir metų, kol vėl galėsime pasimatyti. Jei nepasiseks, pasimatysime greitai arba niekada.

Lik sveika, mano mylima, nuostabioji Margareta! Tesiunčia Tau dangus palaimą, o mane tesaugo nuo viso pikto, kad galėčiau siųsti dangun padėkos maldas už Tavo meilę ir gerą širdį.

Tavo mylintis brolis

R. Valtonas